

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-2-89-96>

УДК 37.017.92:355.23(477)

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0281-824X>

Тетяна Скирда,
кандидат педагогічних наук,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті актуалізовано фактори, які необхідно враховувати у реалізації освітнього процесу та організації військово-патріотичного виховання, розкрито проаналізовано науковий дискурс щодо організації та реалізації військово-патріотичного виховання в Україні, визначено ключові виклики, що постали перед закладами освіти в умовах воєнного стану (безпекові, психологічні, організаційні, адаптаційні, ресурсні, цифрові).*

Визначено, що викликами для української освіти в умовах воєнного стану, які вплинули на зміст, форми й умови організації військово-патріотичного виховання в Україні стали наступні: порушення базової безпекової функції освіти через цілеспрямовані обстріли шкіл, бомбардування цивільної інфраструктури, руйнування тощо; масове внутрішнє переміщення населення, що створило нерівномірність кадрових ресурсів та посилило диференціацію освітніх можливостей; суттєва різниця в досвіді, який переживають здобувачі освіти, що передбачає навчання на засадах індивідуалізації й гнучкого реагування на різні життєві контексти учасників освітнього процесу; підвищений рівень психологічної вразливості в умовах кризи серед дітей та педагогів, що передбачає забезпечення психологічної безпеки та системної емоційної підтримки як ключової складової в організації військово-патріотичного виховання; поширення цифрового контенту, який супроводжується ризиком дезінформації, пропаганди та викривлення реальності.

Розкрито практичне спрямування військово-патріотичного виховання (безпека життєдіяльності, основи виживання в умовах бойових дій; тренінги з надання домедицинської допомоги; ігрові та моделювальні практики з елементами евакуації, розвідки, орієнтування на місцевості тощо).

Обґрунтовано, що в нових реаліях реалізація військово-патріотичного виховання потребує гнучкості та інтеграції в освітній процес, що передбачає поєднання навчання з системною виховною роботою в умовах збереження безперервності освіти, адаптації до змішаних форм навчання, створення безпечного середовища.

***Ключові слова:** військово-патріотичне виховання, діти та учнівська молодь, освіта, воєнний стан, ризики.*

© Тетяна Скирда, 2025

Вступ. Повномасштабна війна радикально змінила умови функціонування освітньої системи: виклики безпеки, освітні втрати і розриви, психологічна травматизація педагогів та здобувачів освіти, вимушене переміщення стали факторами, які необхідно враховувати у реалізації освітнього процесу та організації військово-патріотичного виховання зокрема. Разом з тим, за таких обставин військово-патріотичне виховання постає не лише як один із напрямів виховання, а як життєво необхідний чинник внутрішньої стійкості дітей та учнівської молоді, спрямований на набуття знань, умінь і навичок з безпеки життєдіяльності, мотивації до спротиву, зміцнення фізичної, психологічної, ціннісної та моральної готовності

до дій, відповідального і свідомого ставлення до себе, громади і держави в умовах загроз і небезпеки.

Мета та завдання. Мета статті – розкрити особливості організації процесу військово-патріотичного виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану, визначити основні виклики для системи української освіти.

Завдання дослідження: проаналізувати сучасний науковий дискурс щодо організації та реалізації військово-патріотичного виховання в Україні, визначити ключові виклики, що постали перед закладами освіти в умовах воєнного стану (безпекові, психологічні, організаційні, ресурсні, цифрові).

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано методи: теоретичні (аналіз і узагальнення наукових джерел, нормативно-правових актів, освітніх програм тощо), аналітичні (систематизація сучасних практик військово-патріотичного виховання).

Результати дослідження. *Безпекові, організаційні, адаптаційні виклики.* З початком повномасштабної війни освітні заклади України опинилися в ситуації постійної небезпеки: цілеспрямовані обстріли шкіл, бомбардування цивільної інфраструктури порушили базову безпекову функцію освіти. У таких умовах школа перестає бути виключно освітнім простором, вона стає точкою опори для дитини, осередком стабільності та безпеки. Крім того, освіта та виховання стають засобом захисту, адже забезпечують доступ до життєво важливої інформації та навичок (наприклад, щодо мінної небезпеки, алгоритму дій у небезпечних ситуаціях тощо) [3].

Реакцією української системи освіти на ці виклики стало масове переміщення навчання в укриття (бомбосховища, підвали, тимчасово переобладнані простори); адаптація освітнього процесу до тривог і евакуацій (включно зі змінами у тривалості уроків, гнучким плануванням виховних заходів); використання дистанційної та змішаної форми навчання як засобу збереження безперервності освітнього процесу.

Одним із чинників, який ускладнив організацію навчання, стало масове внутрішнє переміщення населення, що створило нерівномірність кадрових ресурсів та посилило диференціацію освітніх можливостей. За інформацією Міжнародної організації з міграції (ІОМ в Україні), станом на жовтень 2024 року в країні перебувало близько 4,6 мільйона внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [8].

Водночас варто враховувати, що війна спричинила не лише організаційні труднощі, а й глибокі зміни в самому підході до освіти та виховання. У реаліях воєнного часу виникла нова серйозна проблема – суттєва різниця в досвіді, який переживають здобувачі освіти (одні були змушені покинути країну й адаптуватися до навчання за кордоном у статусі біженців, інші живуть або жили в умовах окупації, втративши доступ до якісної освіти й опинившись в

інформаційній ізоляції), що вимагає реалізації адаптивних, індивідуалізованих стратегій в освіті.

Окреслені виклики безпосередньо вплинули на зміст, форми й умови організації військово-патріотичного виховання в Україні. В нових реаліях воно потребує гнучкості та глибокої інтеграції в освітній процес, що передбачає поєднання навчання з системною виховною роботою в умовах збереження безперервності освіти, адаптації до змішаних форм навчання, створення безпечного середовища. Військово-патріотичне виховання не може обмежуватися традиційними формами роботи і має бути переосмислено як частина стратегії освітнього опору, консолідації суспільства та підготовки дітей та учнівської молоді до відновлення й розвитку держави в умовах війни та післявоєнної реальності.

Виклики, пов'язані з психологічним благополуччям і ментальним здоров'ям. Ще одним викликом у реалізації військово-патріотичного виховання є робота з учнями, що пережили втрату або травматичні події. Понад 75 % дітей в Україні, за оцінками ООН, пережили ті чи інші форми психотравмуючого досвіду: втрату близьких, поранення, евакуацію, обстріли, окупацію, що вимагає нових підходів до педагогічної взаємодії, заснованих на емпатії, безпеці та підтримці.

Проте підвищений рівень психологічної вразливості в умовах кризи спостерігається не лише серед дітей, які пережили внутрішнє переміщення. Як зазначають В. Панок, С. Максименко, М. Слюсаревський, Л. Прохоренко, Н. Чепелева, Т. Куліш, С. Чуніхіна, І. Губеладзе, І. Ткачук, Н. Ярмола, емоційно-психологічні труднощі притаманні всім учасникам освітнього процесу, що пережили втрату рідних, зруйнованість звичного укладу життя, постійний тиск та емоційну напругу. Діти та підлітки належать до груп із підвищеною психологічною вразливістю. Вони перебувають на чутливих етапах психічного розвитку і травматичні події можуть мати тривалі негативні наслідки для їхнього особистісного та соціального становлення. Подібна вразливість стосується також педагогів і адміністративного персоналу, які переживають емоційне виснаження та професійне вигорання. Збереження психічного здоров'я дітей та дорослих набуває стратегічного значення для забезпечення соціальної стабільності та сталого розвитку суспільства [7].

Забезпечення психологічної безпеки та системної емоційної підтримки має стати ключовою складовою організації військово-патріотичного виховання. Ефективний виховний процес неможливий без створення стабільного, підтримувального середовища, у якому учасники освітнього процесу відчувають довіру, захищеність і турботу, що передбачає підготовку педагогів до роботи в умовах емоційної напруги, посилення ролі шкільної психологічної служби та впровадження програм психосоціального супроводу, які

відповідатимуть завданням військово-патріотичного виховання. Залучення фахівців (психологів, соціальних педагогів), формування спеціальних навчальних модулів із розвитку емоційної стійкості, медіаграмотності та навичок самозахисту є необхідною умовою ефективності програм військово-патріотичного виховання. Таким чином, військово-патріотичне виховання в сучасних умовах має трансформуватися в цілісну, гуманістично орієнтовану систему, що поєднує формування національної ідентичності, громадянської свідомості та увагу до психологічного стану особистості. Йдеться насамперед про створення освітнього середовища, яке підтримує емоційне відновлення, розвиває внутрішню стійкість, критичне мислення, емпатію, почуття відповідальності перед громадою та державою. За таких умов військово-патріотичне виховання стає не інструментом тиску чи мобілізації, а простором усвідомленого зростання особистості, здатної діяти морально, рефлексивно та активно в умовах суспільних потрясінь. Саме поєднання ціннісного підходу з психологічною підтримкою дозволяє виховати громадянина-патріота, який не лише ототожнює себе з нацією, але й готовий робити внесок у її захист і відновлення, діючи з позицій людяності, гідності та солідарності.

Цифрові виклики. Переосмислення військово-патріотичного виховання неможливе без урахування цифрового контексту, в якому відбувається сучасний освітній процес. Цифровізація стала не лише технічною відповіддю на обставини війни, а й новим середовищем соціалізації, пізнання й формування цінностей. Саме тому аналіз цифрових викликів (таких як дезінформація, інформаційні атаки, вразливість учнів до фейкових наративів) набуває критичного значення для оновлення методів військово-патріотичного виховання.

Зростаюча роль цифрових технологій в освіті стала не тимчасовою адаптацією, а ключовим вектором системної трансформації. Дослідники О. Сипченко, Н. Гараня, В. Пилипенка, Т. Бойко підкреслюють, що цифрове середовище не лише розширює доступ до знань, а й змінює саму структуру взаємодії між учасниками освітнього процесу, стимулюючи створення нових форм спілкування, співпраці та навчальної активності. Впровадження цифрових інструментів в освіту є не тимчасовим заходом, а стратегічною необхідністю. Така трансформація освіти в умовах війни відкриває можливості для її модернізації, збагачення методичного арсеналу викладачів, формування нової культури навчання, що ґрунтується на відкритості, гнучкості, міждисциплінарності та співпраці [10].

Однак із поглибленням цифрової трансформації освіти дедалі очевиднішою стає не лише її функціональна користь, а й потенційні загрози, насамперед у сфері інформаційної безпеки. У сучасних умовах інформація перетворилася на один із провідних ресурсів, що формує громадську свідомість, впливає на поведінку людей, а також визначає політичні,

економічні й соціальні процеси. Дезінформація й маніпуляції завжди супроводжували суспільно значущі події, але під час воєнних конфліктів, особливо повномасштабної агресії, масштаби впливу інформаційних атак значно зростають. Такі впливи суттєво змінюють суспільні настрої, ускладнюють сприйняття подій і формують викривлену картину реальності. У критичні історичні періоди, коли йдеться про боротьбу за владу, вплив і контроль над громадською думкою, активізується поширення фейків, пропаганди, що створює серйозні виклики для національної безпеки, інформаційної гігієни та соціальної стабільності. Подібні явища підривають довіру до засобів масової інформації, провокують соціальну напругу й спотворюють моральні орієнтири [2; 12].

Ці ризики особливо загрозливі в умовах гібридної війни, де інформація стає інструментом впливу, дестабілізації та маніпуляції свідомістю зростаючої особистості [1; 4].

Цифрова трансформація освіти передбачає і оновлення змісту військово-патріотичного виховання – етично виваженого, заснованого на поєднанні емоційної залученості з аналітичною здатністю протистояти інформаційній агресії. Лише за такої умови цифрове середовище не стане загрозою, а перетвориться на ресурс формування свідомого патріота і відповідального громадянина.

Підсумовуючи, зазначимо, що в сучасних умовах військово-патріотичне виховання набуває чітко окресленого практичного спрямування. Тематичне наповнення військово-патріотичного виховання значно ускладнилося і поглибилося. Тепер воно включає вивчення героїчних сторінок історії (визвольні змагання, боротьба за незалежність, Революція Гідності), знання та навички з безпеки життєдіяльності в умовах кризи. Зокрема, у шкільну практику впроваджуються основи тактичної медицини, основи виживання в умовах бойових дій; проводяться тренінги з надання домедичної допомоги; організуються навчальні зустрічі з військовослужбовцями та волонтерами; використовуються ігрові та модельовальні практики, квести, рольові ігри з елементами евакуації, розвідки, орієнтування на місцевості тощо.

Обговорення. Окреслені аспекти організації та функціонування сучасної української освіти також висвітлено у низці наукових досліджень, які підтверджують описані основні виклики та тенденції, що постали перед освітньою системою в період воєнного стану. Так, Є. Волощенко розкриває питання адаптації освітнього процесу (через зміну місця проживання здобувачів освіти, наявність чи відсутність доступу до навчання, зміну колективу тощо) та наголошує на необхідності трансформації і розвитку умовах війни та глобальних викликів [6]. Суголосні висновки актуалізовано у роботі О. Сидоренко, О. Денисенко. Дослідники зазначають, що усі ці обставини прямо впливають на освітньо-

виховний процес, тому надалі важливо не ігнорувати ці відмінності, а враховувати їх як ресурс. Освітня система вже не може орієнтуватися на уніфікований підхід до знань і навичок і має вибудовувати навчання на засадах індивідуалізації й гнучкого реагування на різні життєві контексти учасників освітнього процесу [9].

Підтвердження щодо загрози інформаційної безпеки для учнівської молоді та впливу цифрового простору на зростаюче покоління знаходимо у дослідженнях В. Ткача, В. Шевченка, які наголошують, що поширення цифрового контенту часто супроводжується ризиком дезінформації, пропаганди та викривлення реальності [11; 12].

Найвразливішою аудиторією, як зазначають М. Бутиріна, А. Бахметьєва, О. Гудошник, залишаються учні та молодь, які активно споживають контент із соціальних мереж та наражаються на ризики поширення фейків та ворожої пропаганди, залучення до небезпечних груп або провокацій під виглядом «патріотичних челенджів», злочинного використання персональних даних внаслідок низької цифрової обізнаності [5].

Напрацювання вітчизняних науковців і педагогів дозволили окреслити коло ключових викликів, а також здійснити їх глибший аналіз з урахуванням змін у змісті, формах і методах військово-патріотичного виховання в кризових умовах.

Висновки. Нові виклики, породжені війною, актуалізували ті аспекти військово-патріотичного виховання, які раніше не були в центрі уваги. Так, психоемоційна стійкість стала ключовою навичкою для дітей, які проживають у прифронтових або деокупованих територіях. Важливими стали заняття з психологічного самозахисту, релаксаційні техніки, арт-терапія, тренінги з подолання стресу, формування мотивації до життя в умовах невизначеності. Інформаційна безпека включає як навички критичного мислення, так і практичні знання з розпізнавання дезінформації, захисту персональних даних, поведінки в онлайн-просторі під час війни. Учні навчають не лише фільтрувати новини, а й протистояти психологічним маніпуляціям ворога. Навички безпеки життєдіяльності впроваджуються в зміст освіти у формі тренувань, лекцій і навчальних заходів, які охоплюють правила користування укриттями, алгоритми дій у разі хімічної чи біологічної загрози, участь у цивільних ініціативах з оборони.

Таким чином, відбулося зміщення акцентів з декларативного патріотизму до практичної підготовки учня як громадянина, здатного діяти в умовах небезпеки, що значно підвищує прикладний і життєво необхідний зміст військово-патріотичного виховання.

Список використаних джерел

1. Haddon L., Livingstone S. The relationship between offline and online risks. In: von Feilitzen C., Stenersen J. (eds.) *Young People, Media and Health: Risks and Rights*. Nordicom Clearinghouse Yearbook 2014. Goteborg : Nordicom, 2014. P. 21-32

2. Livingstone S., Mascheroni G., Staksrud E. European research on children's internet use: assessing the past and anticipating the future. *New Media and Society*. 2018. Vol. 20. No. 3. P. 1103-1122
3. UNICEF. School Year Nears Tragic End in Ukraine Amid Child Deaths, Empty Classrooms and Destruction of Educational Facilities. URL: https://www.unicefusa.org/press/school-year-nears-tragic-end-ukraine-amid-child-deaths-empty-classrooms-and-destruction?utm_source=chatgpt.com
4. Березюк С., Березюк Ю., Года О. Маніпулятивні технології та особливості їх прояву в суспільно-політичних процесах. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Т. 4, № 13. С. 26-32.
5. Бутиріна М., Бахметьєва А., Гудошник О., Кирилова О., Хотюн Л. Медіанаративи: колективна монографія. Дніпро : Ліра, 2022. 116 с.
6. Волощенко Є. І. Нові виклики та можливості для навчально-наукової діяльності в умовах війни в Україні. Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання: матеріали II Форуму академічної спільноти (20-24 червня 2022 року, м. Дніпро; ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»). Дніпро : ДВНЗ «ПДАБА», 2022. С. 15-17.
7. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді: монографія. НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя; [В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський, Л. І. Прохоренко, Н. В. Чепелева, Т. І. Куліш, С. Л. Чуніхіна, І. Г. Губеладзе, І. І. Ткачук, Н. А. Ярмола]. Київ, 2024. 188 с.
8. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Квітень 2024 року. 2024. 12 с.
9. Сидоренко О. В., Денисенко О. М. Освіта в умовах війни: виклики і проблеми. Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): збірник матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конференції, м. Запоріжжя, 23-24 лютого 2023 р. Запоріжжя: ЗДМУ, 2023. С. 151-154.
10. Сипченко О., Гарань Н., Пилипенко В. Дисемінація онлайн-ресурсів в освітній процес в умовах воєнного часу. Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць / за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. С. А. Саяпіної. Краматорськ : Видавництво ЦТРІ «Друкарський дім», 2022. Вип. 2 (102). С. 26-35. <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/274869>
11. Ткач В. Ф. Спецпропаганда як інформаційний складник гібридної війни Росії проти України. *Стратегічні пріоритети. Серія «Політика»*. 2016. № 1 (38). С. 99-109.
12. Шевченко В. Різновиди маніпуляцій в онлайн медіа і соцмережах. *Obra Digital*. 2025. № 13. С. 6-18. [https://doi.org/10.21272/Obra.2025.1\(47\)-6-18](https://doi.org/10.21272/Obra.2025.1(47)-6-18)

References

1. Haddon, L., & Livingstone, S. (2014). The relationship between offline and online risks. In C. von Feilitzen & J. Stenersen (Eds.), *Young people, media and health: Risks and rights* (pp. 21-32). Nordicom Clearinghouse Yearbook 2014. Goteborg: Nordicom.
2. Livingstone, S., Mascheroni, G., & Staksrud, E. (2018). European research on children's internet use: Assessing the past and anticipating the future. *New Media and Society*, 20(3), 1103-1122.
3. UNICEF. (n.d.). *School year nears tragic end in Ukraine amid child deaths, empty classrooms and destruction of educational facilities*. Retrieved from <https://www.unicefusa.org/press/school-year-nears-tragic-end-ukraine-amid-child-deaths-empty-classrooms-and-destruction>
4. Bereziuk, S., Bereziuk, I., & Hoda, O. (2024). Manipuliatyvni tekhnolohii ta osoblyvosti yikh proiavu v suspilno-politychnykh protsesakh [Manipulative technologies and their manifestation in socio-political processes]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, 4(13), 26-32.
5. Butyrina, M., Bakhmetieva, A., Gudoshnyk, O., Kyrylova, O., & Khotiun, L. (2022). *Medianaratyvy* [Media narratives]. Dnipro: Lira.
6. Voloshchenko, Ye. I. (2022). Novi vyklyky ta mozhlyvosti dlia navchalno-naukovoї diialnosti v umovakh viiny v Ukraini [New challenges and opportunities for educational and scientific activities in wartime Ukraine]. *Osvita v umovakh viiny: Realii, vyklyky ta shliakhy podolannia*: Proceedings of the II Forum Academic Community (Dnipro, June 20-24, 2022) (pp. 15-17). Dnipro: DVNZ «PDABA».
7. Kremen, V. H. (Ed.). (2024). *Zakhyst i pidtrymka mentalnoho zdorovia ukraintsiv v umovakh voiennoho stanu: Vyklyky i vidpovidi* [Protection and support of Ukrainians' mental health under martial law: Challenges and responses]. Kyiv: NAPN Ukrainy.
8. Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii (MOM). (2024, April). *Zvit pro vnutrishnie peremishchennia naseleння v Ukraini* [Report on internal displacement in Ukraine].

9. Sydorenko, O. V., & Denysenko, O. M. (2023). Osvita v umovakh viiny: Vyklyky i problemy [Education in wartime: Challenges and problems]. In *Sotsialno-etychni ta deontologichni problemy suchasnoi medytsyny (Nemedychni problemy v medytsyni): IV Conference Proceedings (Zaporizhzhia, February 23-24, 2023)* (pp. 151-154). Zaporizhzhia: ZDMU.

10. Sypchenko, O., Haran, N., & Pylypenko, V. (2022). Dyseminatsiia onlain-resursiv v osvitnii protses v umovakh voiennoho chasu [Dissemination of online resources in the educational process in wartime conditions]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*, 2(102), 26-35. Retrieved from <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/274869>

11. Tkach, V. F. (2016). Spetspropahanda yak informatsiinyi skladnyk hibrydnoi viiny Rosii proty Ukrainy [Special propaganda as an informational component of russia's hybrid war against Ukraine]. *Stratehichni priorityety. Seriia "Polityka"*, 1(38), 99-109.

12. Shevchenko, V. (2025). Riznovydy manipuliatsii v onlain media i sotsmerezkhakh [Types of manipulations in online media and social networks]. *Obra Digital*, 13, 6-18. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.1\(47\)-6-18](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.1(47)-6-18)

Tetiana Skirda,
PhD in Pedagogy,
State University "Kyiv Aviation Institute",
Kyiv

MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION UNDER MARTIAL LAW: CHALLENGES FOR UKRAINIAN EDUCATION

Abstract. *The article highlights the key factors to consider when implementing the educational process and organizing military-patriotic education. It analyzes the scientific discourse on the organization and realization of military-patriotic education in Ukraine. It identifies the main challenges faced by educational institutions under martial law (security, psychological, organizational, adaptive, resource-related, and digital).*

It is determined that the challenges for Ukrainian education under martial law, which have influenced the content, forms, and conditions of organizing military-patriotic education, include the following: violation of the basic security function of education due to targeted shelling of schools, bombardment of civilian infrastructure, and destruction; massive internal displacement of the population, which created uneven distribution of human resources and deepened the differentiation of educational opportunities; significant differences in the experiences of learners, requiring education to be based on individualization and flexible responses to diverse life contexts of participants in the educational process; an increased level of psychological vulnerability among children and teachers in crisis conditions, necessitating the provision of psychological safety and systemic emotional support as a key component in organizing military-patriotic education; and the spread of digital content accompanied by the risks of disinformation, propaganda, and distortion of reality.

The practical focus of military-patriotic education is revealed, including life safety, survival basics under combat conditions, first aid training, and game-based and modelling practices with elements of evacuation, reconnaissance, and land navigation.

It is substantiated that in the new realities, the implementation of military-patriotic education requires flexibility and integration into the educational process, combining instruction with systematic educational work while ensuring educational continuity, adapting to blended learning formats, and creating a safe environment.

Keywords: *military-patriotic education, children and student youth, education, martial law, risks.*

Стаття надійшла до редакції 14.08.2025
Стаття прийнята до публікації 27.08.2025